

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Планування і контроль на підприємстві»
для студентів денної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»

Затверджено методичною
радою університету,
протокол № від р.

Харків 2020

Укладачі: В.В. Блага

Кафедра економіки і підприємництва

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи знань з методології розроблення перспективних і поточних планів у діяльності підприємства та контролю їх виконання.

Очікуваними результатами навчання з дисципліни є набуття навичок пошуку основних способів багатоваріантних планових розрахунків, які містять визначення очікуваних наслідків впливу великої кількості різноманітних чинників, що вимагає використання математичних моделей: описових, аналітичних, імітаційних, а також моделей прийняття рішень.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати: основні поняття, категорії та практичний інструментарій предмету, методи планування, систему планів підприємства, методи та інструменти планових розрахунків;

- вміти: орієнтуватися у: підходах до систематизації управлінських процесів; системі планових розрахунків, саме в цій сфері відбувається процес перетворення наявної інформації у інформацію для планування, результатами якого є натурально-уречевлені, трудові і вартісні показники, які характеризують розвиток подій на підприємстві від початку і до кінця планового періоду; методах обчислення, що мають принципове значення для процесів планування, які узагальнені у такі групи: екстраполяції, по факторні та нормативні.

Самостійна робота студентів поза університетом складається з вивчення окремих питань дисципліни під час підготовки до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу за переліком рекомендованої літератури під час підготовки до модульних контрольних робіт.

Самостійне завдання 1

Тема: Планування як самостійна галузь знань та особлива сфера людської діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Чому підприємство можна охарактеризувати як центр дій, інтересів і договорів?
2. Сформулюйте основну мету функціонування підприємства на макро- та мікро рівні.
3. Яким чином підприємство дає можливість фізичним або юридичним особам досягнути своїх цілей?
4. Перелічить і охарактеризуйте найважливіші групи цілей, досягнення яких необхідно для успішного функціонування і розвитку підприємства.
5. За якими ознаками можна класифікувати цілі підприємства?
6. Які цілі відносяться до вищих цілей підприємства?
7. Яким чином здійснюється зв'язок між цілями?
8. На яких принципах формуються загальнофірмові цілі?

Самостійне завдання 2

Тема: Основні проблеми побудови ефективної системи планування на підприємстві.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть сутність терміну “планово-контрольні розрахунки”.
2. Чому планово-контрольні розрахунки служать найважливішим і основним інструментом керівництва при визначенні цілей?
3. Які показники розглядаються у системі планово-контрольних розрахунків?
4. Які цілі дозволяє визначати і координувати механізм планово-контрольних розрахунків?
5. На якій інформації базуються планові розрахунки?

Самостійне завдання 3

Тема: Пріоритетні напрями використання основних засобів реклами.

Питання для самоконтролю:

1. Яку роль відіграє планування збуту продукції у системі планування діяльності підприємства?
2. Чому прогнозування збуту – розділ плану, найбільш тісно пов'язаний із законами ринку?
3. Які напрями досліджень охоплює комплекс маркетингу?
4. З чого починається робота з організації збуту?
5. Що розуміють під детермінантами попиту? Назвіть основні детермінанти попиту.
6. Чому асортиментна політика є найважливішим параметром впливу на збут?
7. За допомогою яких методів здійснюється аналіз асортиментного портфеля?

Самостійне завдання 4

Тема: Варіанти розподілу виробництва й випуску окремих найменувань виробів серійного й масового виробництва.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть сутність терміну “виробнича потужність”.
2. Які фактори визначають виробничу потужність підприємства?
3. З яких причин відбувається вибуття потужностей?
4. В яких одиницях вимірюється виробнича потужність?
5. Перелічить і охарактеризуйте види виробничої потужності.
6. Що розуміють під “вузьким місцем”?
7. Як обґрунтовується виробнича програма потужністю підприємства в ринкових умовах?

Самостійне завдання 5

Тема: Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах з різним типом виробництва.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні завдання оперативно-календарного планування на підприємстві?
2. У чому суть календарного планування?
3. Що таке диспетчерське регулювання в оперативно-календарному плануванні?
4. Міжцехове та внутрішньоцехове планування, зміст та основні завдання.
5. Що таке планово-облікова одиниця в системі ОКП, які види планово-облікових одиниць продукції Ви знаєте?
6. Система оперативно-календарного планування, основні види.
7. Чим відрізняються подетальна та позамова системи оперативного планування? В чому особливості покомплектної системи?

Самостійне завдання 6

Тема: Залежність річних витрат на управління запасами від розміру замовлення.

Питання для самоконтролю:

1. Які методи використовуються при плануванні потреби в матеріально-технічних ресурсах?
2. Яким чином визначають річну потребу в основних матеріалах?
3. За допомогою якого метода визначається потреба в матеріалах при плануванні виробництва нової продукції?
4. Як розраховується потреба в матеріалах для поповнення незавершеного виробництва?
5. За якою формулою розраховується річна потреба в різучому інструменті?
6. Яким чином визначають загальну потребу в електроенергії?

7. Від чого залежить потреба в матеріалах на ремонт обладнання?
8. Як визначається потреба в додатковому обладнанні для збільшення виробничої потужності?

Практичне заняття 7

Тема: Стратегічне планування виробничої потужності.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть сутність терміну “вузьке місце”. Наведіть приклади вузьких місць.
2. Розкрийте особливості планування продуктової програми за наявності одного “вузького місця”?
3. Розкрийте особливості планування продуктової програми за наявності декількох “вузьких місць”?
4. За яким критерієм і як визначається оптимальна структура продуктової програми за наявності одного “вузького місця”?
5. Як визначається оптимальна продуктова програма в ситуації з одним “вузьким місцем” при необхідності прийняття додаткового замовлення?
6. За якою формулою визначається нижня межа ціни одиниці додаткового замовлення?
7. За допомогою яких методів складається продуктова програма з максимальною сумою покриття за наявності декількох “вузьких місць”?

Практичне заняття 8

Тема: Планування фонду оплати праці.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте заробітну плату як економічну категорію.
2. Від яких чинників залежить розмір заробітної плати?
3. Які складові містять витрати на оплату праці?
4. У чому полягає різниця між номінальною і реальною заробітною платою?

5. Методи планування фонду заробітної плати.
6. Розрахунок планової суми доплат і надбавок до заробітної плати окремим категоріям персоналу.
7. Сучасні проблеми формування й застосування системи преміювання персоналу підприємств та організацій.

Практичне заняття 9

Тема: Планування транспортного обслуговування виробництва.

Питання для самоконтролю:

1. З якою метою здійснюється планування і контроль накладних витрат?
2. Що є вихідним пунктом планування накладних витрат у виробничій сфері?
3. Коли і з якою метою проводиться контроль виробничих накладних витрат?
4. Як визначається відхилення у витрачанні при гнучкому обліку повних планових витрат?
5. Як визначається відхилення внаслідок зміни завантаження при гнучкому обліку повних планових витрат?
6. Як визначається відхилення по завантаженню при розрахунку на базі обліку маржинальних планових витрат?
7. Назвіть показники, що характеризують ефективність виробництва.

Практичне заняття 10

Тема: Орієнтовна схема процедури планування витрат підприємства.

Питання для самоконтролю:

1. З якою метою розробляється план витрат на підприємстві?
2. Для чого використовуються розрахунки планової собівартості окремих виробів, товарної і валової продукції?
3. Які розрахунки здійснюються у процесі планування витрат підприємства?

4. Які вихідні дані використовуються для планування витрат?
5. Що передує розробці плану собівартості?
6. Що розуміють під абсолютною величиною витрат на виробництво продукції?
7. Як розраховується показник відносного рівня витрат?

Практичне заняття 11

Тема: Фінансовий план підприємств недержавної форми власності.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає зміст фінансової діяльності підприємства?
2. На які види поділяється фінансування відповідно до джерел коштів?
3. З якою метою складається фінансовий план на підприємстві?
4. На які види поділяються фінансові плани за тривалістю дії?
5. З чого починається розробка фінансового плану?
6. Назвіть принципи фінансового планування?
7. Перелічіть основні завдання фінансового планування.
8. Які види оперативних планів розробляються в системі оперативного фінансового планування?
9. З якою метою складаються платіжний календар і касовий план?
10. Поясніть сутність термінів “інвестиції”, “дезінвестиції”.
10. З якою метою на підприємстві здійснюється планування інвестицій і дезінвестицій?
11. Кому надається інформація, пов’язана з орієнтованим на ліквідність плануванням інвестицій?

Практичне заняття 12

Тема: Композиція бізнес-плану для перспективної бізнес-ідеї.

Питання для самоконтролю:

1. Актуальність бізнес-планування на сучасному етапі.
2. Які етапи виділяють у процесі бізнес-планування?
3. Яка основна зовнішня ціль складання бізнес-плану?
4. Яка головна внутрішня ціль складання бізнес-плану?
5. Перелічіть основні завдання бізнес-планування.
6. Чому бізнес-план потребує постійного уточнення?

Практичне заняття 13

Тема: Основні види планових робіт (за складом і завданнями), які виконують на підприємстві.

Питання для самоконтролю:

1. На яких принципах базується планування організаційно-технічного розвитку?
2. Які фактори визначають склад та зміст комплексу планів організаційно-технічного розвитку?
3. Визначте завдання організаційно-технічного розвитку.
4. Які питання охоплює план технічного розвитку та організації виробництва?
5. За допомогою яких методів здійснюється планування організаційно-технічного розвитку?
6. Які показники характеризують технологічний рівень підприємства?
7. Які розділи містить типовий план технічного розвитку підприємства?

Практичне заняття 14

Тема: Створення робочої структури проекту, або WBS (Work Breakdown Structure).

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть сутність терміну “нова продукція”.
2. Яка концепція лежить в основі планування оновлення продукції?
3. Чому створення нової продукції завжди пов’язано з ризиком?

4. Які роботи виконуються у процесі створення, підготовки виробництва та освоєння нової продукції?
5. Які розділи містить план оновлення продукції?
6. Перелічить стадії підготовки виробництва нового виробу. Яка робота проводиться на кожній стадії?
7. Які завдання вирішуються у процесі розробки та впровадження нової продукції?
8. З якою метою на підприємстві складається генеральний план-графік технічної підготовки виробництва нового виробу?

ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1. Національні особливості планування та контролю й їх використання у становленні нової системи господарювання.
2. Особиста культура сучасного плановика та його освітня підготовка.
3. Еволюція формального планування та її відображення у сьогоднішній практиці.
4. Інкрементальне планування сьогодні — «нова хвиля».
5. Досвід вітчизняних підприємств у здійсненні поточного планування своєї діяльності і можливості його використання в сучасних умовах.
6. Зарубіжний досвід побудови системи поточного планування (зміст, організаційні форми).
7. Сучасні інформаційні технології та внутрішньогосподарське планування та контроль на підприємствах України.
8. «Індустріальна динаміка» Д. Форрестера як інформаційна модель підприємства і концепція планування.
9. Планування та контроль збуту продукції в системі маркетингової діяльності підприємства.
10. Виробничо-збутова політика підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища.
11. План виробництва продукції, його значення і показники.
12. Роль оперативно-календарного планування та регулювання в ефективній організації виробництва.
13. Календарно-планові нормативи — основа планування.

14. Оперативно-календарне планування на підприємствах різних типів виробництва.

15. Оцінка якості системи оперативно-календарного планування.

16. Шляхи удосконалення матеріального забезпечення підприємства.

17. Застосування електронно-обчислювальних засобів при плануванні матеріального забезпечення підприємств.

18. Формування виробничої програми в ринкових умовах і її обґрунтування виробничою потужністю підприємства.

19. Шляхи поліпшення використання виробничої потужності підприємства.

20. Шляхи вирішення питання забезпечення підприємств технологічним оснащенням.

21. Автоматизація планування, регулювання запасів інструменту та облік його руху.

22. Застосування електронно-обчислювальної техніки в плануванні та контролі ремонту устаткування.

23. Доцільність та економічне значення планування собівартості продукції.

24. Розробка фінансового плану підприємства (корпорації) в умовах розвинутої ринкової економіки.

25. Методи планування випуску нової продукції на підприємстві.

26. Методологічні основи визначення доцільності виробництва нової продукції на різних етапах її життєвого циклу.

27. Економічне обґрунтування й оцінювання ефективності нових виробів (машин, устаткування).

28. Методичні основи визначення «беззбитковості» проекту оновлення продукції.

29. Світові тенденції інноваційного розвитку.

30. Оцінка привабливості інноваційного проекту з точки зору донора/реципієнта.

31. Напрямки інноваційного розвитку в Україні.

32. Оцінка ризикованості інноваційних проектів.

33. Ризики в плануванні: сутність, види, методи оцінки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Данилюк М. О., Бойчук Р. М., Гречаник Б. В., Гречаник В. П. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. для студ. вузів. Львів : Магнолія 2006, 2015. 328 с. ISBN 978-966-2025-44.

2. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. для студ. вузів. К. : Каравела, 2003. 432 с. ISBN 966-8019-04-0.

3. Березівський П. С., Михалюк Н. І., Балаш Л. Я. Планування діяльності підприємств: навч. посіб. для студ. вузів. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 617 с. ISBN 978-966-418-283-3

4. Липчук В. В., Погребняк Л. В. Маркетингові дослідження: навч. посіб. Львів: "Магнолія 2006", 2017. 352 с. ISBN 978-617-574-037-8.

5. Лисенко Н. О., Транченко Л. В., Дякон Л. Л., Транченко О. М. Бізнес-планування: навч. посіб. для студ. вузів. Бравори: АНФ Груп, 2014. 568 с. ISBN 978-966-97459-4-3.

6. Строченко Н., Коблянська І. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. для студ. екон. напряму підгот. ден. та заоч. форм навчання освіт.-кваліфікац. рівня «Бакалавр». Суми: Сум. нац. аграр. ун-т, 2017. 271 с.

7. Михайленко О.Ф., Євдокимова Н.М., Лозовик Ю.М. та ін. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 459 с.

8. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2015. 277 с.

9. Должанський І. З., Загорна Т. О. Бізнес-план: технологія розробки: навч. посіб. ЦУЛ, 2019. 384 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Планування і контроль на підприємстві»
для студентів денної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»

Укладачі:

Блага Вікторія Вікторівна

Відповідальний за випуск:

І.А. Дмитрієв